

Європейська інтеграція: історія та сучасність

УДК 94(420):327.061“1945/1956”

Андрій Грубінко

Кандидат історичних наук, доцент

Тернопільський національний економічний університет

РОЛЬ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У ПРОЦЕСАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (1945-1956 РР.)

У статті розглядається роль Великої Британії у процесах європейської політичної інтеграції у повоєнний період (1945-1956 роки). Представлено витоки “особливої позиції” країни в системі європейської інтеграції, зокрема щодо участі в її політичній складовій (зовнішня політика і політика безпеки). Акцентовано увагу на становленні концептуальних засад новітньої політики Великої Британії щодо участі в європейській інтеграції упродовж досліджуваного періоду.

Ключові слова: *Велика Британія, європейська політична інтеграція, Західна Європа, США.*

Участь Великої Британії у процесах європейської інтеграції проходить складний період перегляду, який за своїм характером і можливими наслідками є безпрецедентним за всю історію участі країни в регіональному об'єднанні. Ініціатива такого перегляду надійшла від уряду Д. Кемерона, який політику євроскептецизму поставив у центр відносин з ЄС. Ідея особливого статусу Сполученого Королівства в ЄС, зафіксована у рішенні саміту Європейської Ради від 19 лютого 2016 року, і яку наполегливо відстоює чинний британський уряд, має вагомі історичні передумови. Її у різній мірі успішності намагалися реалізувати всі уряди від середини ХХ століття. При цьому важливо прослідкувати витоки “особливої позиції” країни в системі європейської інтеграції, зокрема щодо участі в її політичній складовій (зовнішня політика і політика безпеки), які сягають першого десятиліття по завершенні Другої світової війни. Саме у цей період, від

завершення війни до створення інтеграційних організацій в Західній Європі у 1950-х роках, відбувалося становлення концептуальних засад новітньої європейської політики Великої Британії, зокрема її участі в євроінтеграції.

Участь Великої Британії в європейських інтеграційних процесах як предмет вивчення здобув значну популярність серед зарубіжних дослідників та отримав певне висвітлення у публікаціях окремих українських вчених. Однак проблеми участі країни у процесах політичної інтеграції на різних етапах її становлення і розвитку, які були затьмарені успіхами економічних аспектів регіональної інтеграції, знаходять переважно менш детальне висвітлення. У вітчизняній історіографії вони окремо практично не досліджувалися. Тому загалом означена у назві статті проблема є недостатньо вивченою. В контексті проблематики цієї статті відзначимо публікації західних дослідників, М. Геффернена [1], В. Кімбела [12], К. Ларреса [13], Дж. Янга [15], російських вчених В. Журкіна [3] та М. Ліпкіна [5], українських дослідників-європеїстів В. Копійки і Т. Шинкаренко [4], британістки Н. Яковенко [7].

Друга світова війна наблизила імперську Британію до Європи, її проблем і перспектив. Центром урядових дискусій про майбутній устрій Європи природно стало Міністерство закордонних справ. Чільне місце в них посіли питання політичної та військової інтеграції держав Західної Європи в контексті планування післявоєнної системи регіональної безпеки. Головним завданням британської дипломатії було збереження позицій країни як світової держави і лідерство у післявоєнній Західній Європі в умовах формування двох ключових глобальних центрів впливу – США і Радянського союзу.

У відповідь на пропозиції міністра закордонних справ Бельгії в еміграції П.-А. Спаака щодо створення комплексного “Європейського співтовариства” у червні 1944 року дипломати Форін Офісу розробили меморандум, який містив проект регіонального об’єднання. Документ передбачав розробку в рамках “Комісії ООН з Європи” системи договорів про безпеку між Великою

Британією і Францією із можливістю залучення до них інших держав Західної Європи [13, с. 19]. Так було спроектовано механізм Західноєвропейського безпекового союзу. Однак прем'єр-міністр У. Черчілль особисто був проти такого союзу під проводом Британії. Участь країни в Другій світовій війні у складі трійки союзників поряд з США і СРСР надавала британському керівництву додаткових аргументів для обґрунтування глобальної ролі країни. Як зазначає Н. Яковенко, “участь Великої Британії в будь-якому європейському об'єднанні на правах рядового члена ... серед країн меншої політичної ваги була на той час неприпустимою” [7, с. 57]. Однак у листопаді 1944 року міжвідомчий Штаб післявоєнного планування (Post-Hostilities Planning Staff) оприлюднив висновок, що в умовах зміни міжнародної стратегічної ситуації Великій Британії важливо отримати потужних союзників через створення Західноєвропейської безпекової групи, яка мала б складатися з Франції, країн Бенілюксу і Скандинавії, а у перспективі і Німеччини. Така організація мала тісно співпрацювати з Співдружністю і США [13, с. 20]. Ці проекти майбутнього європейської політичної інтеграції свідчать про те, що жодних рішень щодо тривалої стратегії європейської політики Великої Британії на кінець війни ще не було.

Перебуваючи у статусі лідера опозиції, У. Черчілль у промові 5 березня 1946 року в Фултоні (США) серед іншого проголосив необхідність створення “нової, єдиної Європи” як запоруки післявоєнного миру і безпеки. Водночас у визначеній новій глобальній системі безпеки місця для автономної регіональної європейської військово-політичної системи не було. Європейським партнерам було запропоновано долучитися до британо-американського військового союзу [6]. У промові в Цюриху 19 вересня того ж року У. Черчілль більш детально зупинився на проекті європейського об'єднання, актуалізувавши свою давню прихильність до створення концепції “Сполучених Штатів Європи” за сприяння Британії, але без її прямої участі. Континентальна структура, на яку Велика Британія могла

впливати, а можливо й контролювати її розвиток, не будучи безпосереднім учасником, як вважалося, могла посилити її міжнародний вплив. Роль гаранта забезпечення балансу сил в Європі і наявність “особливих відносин” із США мали стати міцною запорукою збереження статусу Великої Британії як світової потуги [12].

У перше повоєнне десятиліття представники європейського регіонального політикуму мали сподівання на запуск поряд з економічною і політичною (в т. ч. військовою) інтеграції. Для британського керівництва пріоритетною сферою європейської політики була військова співпраця з державами континенту, яка могла гарантувати першість країни в регіональній системі міжнародних відносин. Британський уряд К. Еттли (1945 – 1951 рр.) розраховував на збереження за країною глобального статусу в системі міжнародних відносин. Лідерство Великої Британії в Західній Європі розглядалося як важливий механізм реалізації такої зовнішньополітичної стратегії [15, с. 7]. Спробою здійснити давню ідею британо-французького союзу стало підписання 4 березня 1947 року двостороннього міждержавного Договору про союз і взаємну допомогу (Дюнкеркський договір), який передбачав співробітництво сторін зі збереження миру і протидії агресії, взаємну допомогу на випадок відновлення німецької загрози [14]. Зміст угоди засвідчив першу в післявоєнній історії Західної Європи спробу її провідних держав започаткувати нову систему регіональної колективної безпеки і розпочати регіональну військово-політичну інтеграцію.

Однак такий двосторонній альянс виявився недовговічним. Ускладнення міждержавних відносин унеможливили розвиток європейського інтеграційного об'єднання на базі британо-французького ядра. Окреслилася лінія поділу між євроцентричним та атлантичним проектами системи європейської безпеки. Політичні і фінансові кола Великої Британії виступили проти економічної інтеграції, остерігаючись втрати економічної незалежності держави і ліквідації торгових імперських преференцій з країнами Співдружності націй. Водночас уряд швидко усвідомив життєву необхідність

американських гарантій безпеки та економічної підтримки Європи в умовах неможливості Британії протистояти на рівних дво полюсній системі світоустрою. Офіційне звернення керівництва країни до уряду США в лютому 1947 року про неможливість подальшої допомоги урядам Греції і Туреччини, активна підтримка “плану Маршалла” засвідчили визнання Лондоном своєї ролі “молодшого партнера” Вашингтона.

Наростання блокового протистояння та американська допомога активізували інтеграційний рух в Західній Європі. У травні 1948 року в Гаазі пройшов масштабний з'їзд громадсько-політичних рухів за європейське єднання – Конгрес Європи, почесним головою якого був У. Черчілль. У підсумковому документі під назвою “Політична резолюція” обґрунтовувалися ідеї створення європейської федерації для спільної економічної співпраці та оборони. Однак розробка конкретних пропозицій зустріла опір британського уряду. Внаслідок відмінності поглядів на європейське єднання було досягнуто компроміс щодо створення Ради Європи з обмеженими сферами впливу, які виключали зовнішньополітичні, військові та економічні питання.

Намагаючись перехопити ініціативу у прихильників європейського федералізму, забезпечити Британії лідерство в регіоні Лондон зробив основну ставку на створення Організації Брюссельського договору, яка стала історично першим в Західній Європі багатостороннім міждержавним політичним інтеграційним об'єднанням. Під впливом вимог американської адміністрації до європейців об'єднатися як передумови економічної допомоги і гарантій безпеки, Е. Бевін 22 січня 1948 року у виступі в Палаті громад запропонував формулу Західного союзу. Міністр підтвердив актуальність ідеї європейської єдності і закликав якнайшвидше приступити до поглиблення відносин Британії з Францією і країнами Бенілюксу [10, с. 396-397]. За основу договору було взято проект договору, підготовлений Форін Офісом. 17 березня 1948 року в Брюсселі підписано Договір про економічне, соціальне і культурне співробітництво та колективну

самооборону (Брюссельський договір), який заснував Західний союз. Найбільш новаторськими стали статті договору щодо військово-політичного співробітництва і формування системи колективного захисту у випадку нападу на одну з сторін [9]. Передбачено можливість приєднання до організації інших держав, чим було відкрито можливість для вступу до Західного союзу ФРН та Італії. Створення такого об'єднання відповідало інтересам США, які отримали можливість контролювати подальші процеси європейської інтеграції. Одразу після підписання договору у березні-квітні 1948 року міністри закордонних справ Франції і Великої Британії Ж. Бідо і Е. Бевін звернулися до державного секретаря США Дж. Маршалла з пропозицією розпочати переговори з метою укладення ширшої угоди. Створення Західного союзу за ініціативою Великої Британії і його подальший рух до американського військово-політичного протекторату заклало основи двох головних тенденцій європейської політики другої половини ХХ століття: 1) передача європейцями провідної ролі в системі колективної безпеки США і НАТО; 2) вилучення проблем безпеки і оборони з сфери євроінтеграції.

Логічною і такою, що фактично підвела підсумок під кількарічними теоретичними і практичними пошуками місця Британії у новітній європейській політичній системі стала чергова історична промова У. Черчилля, озвучена на 69-й загальній конференції Консервативної партії Великої Британії в Лландідно у жовтні 1948 року. Політик зробив історично вірний прогноз, що у майбутньому Британія буде перебувати на перетині трьох сфер – Британської Співдружності та імперії, англomовного світу (насамперед малися на увазі відносини з США) і Об'єднаної Європи [8]. Така схема визначила подальший характер зовнішньої політики країни на двох основних напрямках – у відносинах з США та щодо участі в європейській інтеграції, засвідчила суттєву відмінність поглядів британського політикуму на політичні процеси в Європі від поглядів політичних еліт континентальних держав.

4 квітня 1949 року у Вашингтоні представники 12 держав підписали договір про створення НАТО. Державам-учасницям Брюссельського договору було надано масштабну військову допомогу. Центром гарантування європейської безпеки став Вашингтон. Наступні проекти розвитку інтеграції держав Західної Європи у сфері безпеки та оборони розглядалися в контексті посилення Північноатлантичного Альянсу. Атлантична солідарність була офіційно і остаточно покладена в основу зовнішньої політики Великої Британії. Така модель європейської безпеки післявоєнного періоду відповідала історичному досвіду і стратегічним імперативам міжнародної політики Лондона. Роль першого союзника США і медіатора американо-європейських відносин, провідника американських інтересів в регіоні, другої держави в НАТО і провідної держави Альянсу в Європі давала сподівання місцевій еліті на збереження позицій Сполученого Королівства на вищому рівні світової політики. Водночас зазначена стратегія консервувала відстороненість від безпосереднього вирішення європейських проблем, обґрунтовувала тривале уникання прямої участі в інтеграційних процесах, стала відголоском історичної політики “блискучої ізоляції” і підтримання “балансу сил” в нових геополітичних умовах.

Бачення британським істеблішментом розвитку системи європейської безпеки у зазначений період визначалося двома основними факторами – запобіганням поширенню комунізму і контролем за розвитком Західної Німеччини [7, с. 218]. В контексті обговорення проектів переозброєння Німеччини було реанімовано давню історичну ідею формування європейської армії. Як не дивно, першим таку ідею запропонував У. Черчилль, виступаючи на засіданні Асамблеї Ради Європи у Страсбурзі 11 серпня 1950 року [11, с. 122]. Консультативна асамблея Ради Європи більшістю голосів схвалила цей проект, який полягав у створенні європейської армії в рамках Атлантичного договору. У жовтні 1950 року французький уряд запропонував т. зв. “план Плевена” – проект створення європейської армії, яка мала включати окремі німецькі військові підрозділи,

підпорядковані міжнародному командуванню. Цей проект, за задумом Робера Шумана, був покликаний доповнити європейське економічне об'єднання і отримав схвалення адміністрації США [3, с. 21]. Після тривалих переговорів 27 травня 1952 року підписано Паризький договір про створення Європейського оборонного співтовариства (ЄОС), до якого, окрім Франції, долучилися ФРН, Італія і країни Бенілюксу. Стаття 1 передбачала створення організації наднаціонального характеру з спільними інститутами, збройними силами і бюджетом [2]. Декларувалися виключно оборонні завдання об'єднання і його "тісне співробітництво" з НАТО. Передбачалося створення Збройних сил співтовариства. Гарантом виконання зобов'язань мав стати Суд Європейського Об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС), що мало забезпечити єдність регіональних інтеграційних процесів на політичному та економічному напрямках.

Тоді ж країні єврофедералісти запропонували створити Європейське політичне співтовариство (ЄПС) як завершений варіант інтеграції, що передбачав наднаціональне об'єднання у сферах торгівлі, промисловості, оборони і зовнішньої політики [4, с. 94]. Однак проект не був підтриманий більшістю лідерів держав ЄОВС, насамперед Францією, а його перспективи були напряму поєднані з ратифікацією Паризького договору про ЄОС. Його Національні збори Франції відхилили у серпні 1954 року.

Першої невдачі проект ЄОС зазнав через відмову саме уряду Великої Британії як провідної у військовому плані країни регіону брати в ньому участь. Парадоксальним виглядає той факт, що у цей час при владі в країні перебували консерватори, а прем'єр-міністром знову був У. Черчилль, який за два роки до того з трибуни Ради Європи декларував підтримку європейської армії. Керівництво країни загалом підтримувало ідею створення ЄОС, але його категорично не влаштовувала можлива участь британських збройних сил в європейській армії. Велика Британія дислокувала в континентальній Європі значні військові ресурси, насамперед Рейнську (II Британську) армію. Упродовж періоду дискусій навколо ЄОС Британія так і не взяла на себе

суттєвих зобов'язань. На відміну від ЄОВС, яке відповідало ідеї “Атлантичної Європи” та європейських національних інтересів, ЄОС виглядав як непотрібне ускладнення в межах НАТО, що могло зазіхати на військову незалежність європейських держав [1, с. 336].

Так завершилася перша в історії Європи спроба створення інтеграційного військово-політичного об'єднання за наднаціональним принципом управління, а разом з ним і спроби політичного союзу. Провідні країни Західної Європи максимально близько підійшли до практичної реалізації ідеї європейської армії, що автоматично передбачала необхідність погодження їх зовнішніх політик. Однак національні амбіції та реалії міжнародних відносин того часу не дозволили досягнути позитивного результату.

У вересні 1954 року Лондон виступив з ініціативою скликати конференцію держав-підписантів Паризького договору із залученням США і Великої Британії. Так було актуалізовано Західний союз. Уряд У. Черчилля взяв на себе роль центру об'єднувачих процесів і за загальної підтримки партнерів спрямував хід міжнародних дискусій у потрібне для себе русло. З прийняттям Італії і Німеччини до Організації Брюссельського договору, який отримав назву Західноєвропейський союз (ЗЄС), було сформовано регіональну міждержавну військово-політичну структуру, покликану стати європейською опорою НАТО. Штаб-квартира ЗЄС розташувалася в Лондоні. Велика Британія зобов'язувалася надавати гарантії безпеки континенту через дислокацію чотирьох дивізій (55 тис. військових) і тактичних військово-повітряних сил. Так було реалізовано британську ідею “Атлантичної Європи” зі збереженням лідерства країни в регіоні у сфері безпеки та оборони.

Як засвідчила подальша історія функціонування цієї організації, ЗЄС, позбавлений власних військових структур, перетворився на формальну структуру, дискусійний клуб, ставши загалом неефективним додатком НАТО в Європі. Хоча уряди Великої Британії розглядали свою першість в ЗЄС як механізм впливу на європейську політику і підвищення свого міжнародного

статусу в регіоні, гарантію збереження цілісності Атлантичного Альянсу. Невдача ряду проектів, спрямованих на реалізацію ідей європейської політичної інтеграції та оборонного союзу на федералістських засадах призвела до концентрації урядів західноєвропейських держав на функціональній, насамперед економічній інтеграції. Ідея політичного союзу була відкладена до більш сприятливого часу, але не забута.

На відміну від військово-політичних проектів, створення ЄОВС у 1951 році відбувалося без активної участі Великої Британії, яка в питаннях економічної інтеграції на даному етапі вибрала роль спостерігача. Лондон відмовився приєднуватися до нових інтеграційних структур через наявність в них наднаціональних елементів та особливості своєї зовнішньої політики. Сподівання на глобальний рівень вирішення європейських проблем шляхом переговорів у давньому форматі “великої трійки” (США, Велика Британія, СРСР), запропонованої У. Черчиллем, не були підтримані навіть серед членів його уряду. Лондон явно переоцінював свій вплив у світовій політиці, що засвідчила Суецька криза 1956 року.

Отже, Велика Британія фактично проігнорувала усі реальні спроби європейських держав запровадити практичні механізми європейської інтеграції. Політична еліта країни зробила усе можливе, щоб підпорядкувати її політичну і оборонну складову інтересам атлантичного співробітництва. За оцінками М. Ліпкіна, таке ставлення до євроінтеграції можна пояснити рядом причин: відсутність віри в успіх побудови амбіційного об’єднання після провалу ЄОС; задоволення від створення ЗЄС на британських умовах; намагання саботувати рух до створення європейського об’єднання на федеративних засадах [5, с. 23-24]. Водночас ігнорування регіональних інтеграційних процесів послаблювало позиції самої Британії, на певний час виключило країну за межі епіцентру перспективних політичних та економічних процесів в Західній Європі. Успіх європейської економічної інтеграції сприяв тому, що у наступні десятиліття центром регіональних міжнародних політичних дискусій і впливу поступово ставали саме

Європейські Співтовариства. Це стало однією з причин прагнення британських урядів вступити до ЄЕС у 1960 – 1970-х роках.

У післявоєнні роки Лондон, задавши тон політичним і військовим інтеграційним процесам в Західній Європі, відмовився від ролі їх лідера під вагою історичних упереджень, політичних традицій і позаєвропейських зовнішньополітичних орієнтирів. Однак подальший досвід європейської політики Великої Британії показав, що нехтування регіональними політичними, економічними і навіть безпековими можливостями в нових міжнародних реаліях не стільки сприяє збереженню національно суверенітету і зміцнення держави, скільки змушує її керівництво запізно реагувати на нові тенденції європейської політики, пристосовуватися до нових умов, що явно не відповідає британським лідерським амбіціям. Цей досвід варто врахувати сучасним державним діячам країни, адже, як відомо, історія має властивість повторюватися.

Список використаних джерел та літератури

1. Геффернен М. Значення Європи. Географія та геополітика / М. Геффернен; пер. з англ. – К.: Дух і Літера, 2011. – 464 с.
2. Договор, учреждающий Европейское оборонительное сообщество, от 27 мая 1952 г. // История европейской интеграции. Хрестоматия. В 3-х частях. Ч 1. История Европейских Сообществ / Браницкий А.Г., Леушкин Д.В. – Н. Новгород: Нижегородский госуниверситет, 2014. – С. 40-86.
3. Журкин В. В. Военная политика Евросоюза / В. В. Журкин. – М.: Международные отношения: Институт Европы РАН, 2014. – 256 с.
4. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навчальний посібник / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко; за ред. Л. В. Губерського. – К.: Знання, 2012. – 751 с.
5. Липкин М. А. Британия в поисках Европы: долгий путь в ЕЭС (1957–1974 гг.) / М. А. Липкин. – СПб.: Алетейя, 2009. – 240 с.

6. Черчилль У. Мускулы мира. Речь 5 марта 1946 г. в Фултоне [Электронный ресурс] // У. Черчилль. Мировой кризис; перев. В. Чухно. – М., 2003. – Режим доступа: http://pstgu.ru/download/1181043919.cherchil.musculi_mira.pdf
7. Яковенко Н. Л. Велика Британія в міжнародних організаціях: навчальний посібник / Н. Л. Яковенко. – К.: Київський університет, 2011. – 400 с.
8. British Political Speech. Speech Archive. Leader's speech, 1948. Winston Churchill (Conservative). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.britishpoliticalspeech.org/speech-archive.htm?speech=99>
9. Brussels Treaty. Treaty of Economic, Social and Cultural Collaboration and Collective Self-Defence. Signed at Brussels on 17 March 1948 [Электронный ресурс] / Western European Union. – Режим доступа: www.weu.int
10. Commons Sitting of 22 January 1948. Foreign Affairs // Hansard – House of Commons debates. House of Commons Historic Hansard for debates from 1803-2005. – HC Deb 22 January. – Series 5. – Vol. 446. – P. 383-517.
11. Discours de Winston Churchill devant le Conseil de l'Europe (Strasbourg, 11 août 1950) // Conseil de l'Europe-Assemblée consultative. Comptereendu. Deuxième session. 7 au 28 août 1950. Tome I. – Srasbourg: Conseil de l'Europe, 1950. – P. 121-124.
12. Kimball W. F. Churchill Proceedings – Sheriffs and Constables: Churchill's and Roosevelt's Postwar World [Электронный ресурс] / W. F. Kimball // *Finest Hour* 141, Winter 2008-09. – Page 36 / The Churchill Centre. – Режим доступа: <http://www.winstonchurchill.org/publications/finest-hour/37-finest-hour-141/2103-churchill-proceedings-sheriffs-and-constables-churchills-and-roosevelts-postwar-world>
13. Larres K. Integrating Europe or Ending the Cold War? Churchill's post-war foreign policy / K. Larres // *Journal of European Integration History*. – 1996. – Volume 2. – Number 1. – P. 15-50.

14. Treaty of Alliance and Mutual Assistance between the United Kingdom and France (Dunkirk, 4 March 1947) [Электронный ресурс] / The Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe. Innovating European Studies. – Режим доступа: http://www.cvce.eu/obj/treaty_of_alliance_and_mutual_assistance_between_the_united_kingdom_and_france_dunkirk_4_march_1947-en-1fb9f4b5-64e2-4337-bc78-db7e1978de09.html

15. Young J. W. Britain and European Unity, 1945-1999 / J. W. Young.; 2-nd edition. – London: Macmillan Press Ltd., 2000. – 237 p.

ROLE OF THE UK IN THE EUROPEAN POLITICAL INTEGRATION IN THE POST-WAR PERIOD (1945-1956)

The article discusses role of Great Britain in the European political integration in the Post-war period (1945-1956). Origins of the “special position” of the country in the system of European integration, in particular regarding participation in its political dimension (foreign and security policy) are presented. Attention on the development of conceptual basis of the UK’s modern policy regarding the participation in European integration during the study period is focused.

Keywords: *Great Britain, European political integration, West Europe, USA.*

РОЛЬ ВЕЛИКОБРИТАНИИ В ПРОЦЕССАХ ЕВРОПЕЙСКОЙ ПОЛИТИЧЕСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ В ПОСЛЕВОЕННЫЙ ПЕРИОД (1945-1956 ГГ.)

В статье рассматривается роль Великобритании в процессах европейской политической интеграции в послевоенный период (1945-1956 годы). Представлены истоки “особой позиции” страны в системе европейской интеграции, в частности относительно участия в ее политической составляющей (внешняя политика и политика безопасности). Акцентировано внимание на становлении концептуальных основ новой

политики Великобритании относительно участия в европейской интеграции на протяжении исследуемого периода.

Ключевые слова: *Великобритания, европейская политическая интеграция, Западная Европа, США.*